

e. d.) uppmonterade slipstenarna, även de avsedda att kunna skötas av en enda person. De å bilden bakom slipstenen synliga propellerliknande utsprången utgöras säkerligen av tunga plankstycken av trä, i detta speciella fall tydligen särskilt utformade, vilkas uppgift varit att ge stadga åt stens rörelser under slipningen och vilka samtidigt genom sin tyngd verka pådrivande när stenen en gång satts i rörelse. I våra dagar ser man ofta stora, tunga vagnshjul o. d. fästade på samma sätt vid vevaxeln ena ända.

Anordningen med slipstenen på en bår är onekligen ganska originell, så enkel den är, och säkerligen effektiv nog för det avsedda ändamålet. Huruvida slipverk av denna typ skall anses som ett utslag av en mera uppfinningsrik ägares försök till tidsbesparing eller är att betrakta som ett i ovannämnda trakt av Sverige mer eller mindre allmänt redskap, kan meddelaren ej avgöra. Hilfelings korta till bilden bifogade text synes emellertid ej helt utesluta möjligheten av att på detta sätt anordnade slipstenar varit i mera allmänt bruk inom vissa delar av Västergötland under 1700-talet och kanske också senare.

A. Eqt.

Georg Haupts phaeton.

I den intressanta studie över »Kungl. Hofschatullmakaren och Ebenisten Georg Haupt»,¹ varmed överintendenten d:r John Böttiger år 1902 inleder serien av förnämligare svenska hantverkare-monografier, omnämner han efter G. J. Ehrensvärds dagboksanteckningar² en av Haupt förfärdigad phaeton, som Gustav III skänkte kejsarinnan Maria Theresia.

Ehrensvärd är emellertid i sitt omnämnande av vagnen synnerligen fåordig i fråga om beskrivningen av dess utseende. Han roar sig i stället med att på sitt raljanta sätt kritisera själva kompositionen, som utförts av J. E. Rehn, varjämte han påstår gåvan vara ett tack för »de fina ungerska viner» kejsarinnan översänt till Gustav III. För arbetets utförande har han emellertid bara lovord åt »vår snälle Haupt».

En utförlig beskrivning över detta intressanta konstslöjdsarbete, om vilket dock riksrådet Höpken enligt Ehrensvärd skall hava yttrat: »il faut avouer que le Roi fait présent d'une magnifique horreur», finnes emellertid bevarad. Den är tryckt i den av C. G. Gjörwell utgivna tidningen »Adressen» för år 1776, n:r 69, daterat den 14 sept. 1776, under rubrik »Swenskt Konst-Arbete». Då denna tidning är rätt sällsynt, kan det måhända ha sitt intresse att få beskrivningen lättillgängligare, varför artikeln i fråga här avtryckes in extenso.

Swenskt Konst-Arbete.

Til Hennes Maj:t Kejsarinnan Drottningen är nyl. ifrån Hans Maj:t Konungen af Sverige afgången en Phaeton med 30 st. Ölänningar, bruna och swarta til färgen, rikt monderade med blå sammetsseityg med in-

¹ Meddelande från Svenska Slöjdföreningen år 1902.

² Dagboksanteckningar förda vid Gustaf III:s hof af friherre Gustaf Johan Ehrensvärd. Utgifna af E. V. Montan. Stockholm 1878. Del. I, sid. 85—86.

wäfde guld-galoner, samt utsirade med fransar, tofsar och äkta förgyllda bucklor, spännen och alt hwad som dertil hörer, i den bästa smak och på det bästa sätt exequerat.

Sjelfwa Phaetonen war ensitsig och öpen, inuti, på kusk- och bak-sätet beklädd med Guld-moire med inwäfda blå blommor, rikt beprydd med guld-fransar, galoner och annat lysande guld-arbete: Korgens yta war det raraste och sälsyntaste arbete af alt, som hittills har blifwit sedt både af Utlänning och Swensk, och bestod uti inlagt arbete af många-handa färgade träd-sorter, så nätt tilsammans passade, at det til alla delar uti Colorit, tekning och expression, liknade den wackraste Målning: på den ena sidan wisade sig et Olive-träd på en blomstrande mark, hwaruppå lågo fria konsterne och Handeln uti Sinnebilder förestälde; näml. en Glob, hwaruppå låg en öppen Bok, som betäcktes af Mercurii staf och casque; nedanföre och omkring globen allehanda Mathematiska och Musicaliske Instrumenter, Not-böcker, Tekningar, Gipser, Penslar, Tuber, föreställandes Måleri, Musique, Architecture, Historie, Geographie, Bildhuggeri, m. m. På den andra sidan stod et Palm-träd på en något torr mark; nedanföre och omkring detsamma alt hwad som tilhörer och brukas uti krig, korswis och uti en groupe tilsammans-stuckne blå, gula och röda Fanor, Standarer med guld-fransar, Sköldar och Harnesker rikt ornerade, Canoner, Casquer, Spjut, Swärd, Kulor, m. m. Uppå Bakspiegeln war Hennes Kejserslige Maj:ts Wapen, en dubbel fläktör Örn med Kejserslig Krona öfwer, med Österrikiska Hjertskölden, uti en gul Medaillon, som war ornerad med Ekeblads-Festoner och Lager-qwistar tilsammans bundne med röda band, som woro fästade ofwanföre med en rosette. Framföre på Fotstycket woro äfwen några festoner upbundne med band wid rosetter.

Alt war incrusterat uti en ljusgrå botn, som liknade et Siden-moire både uti glans och flammor, och war öfwerdragit med en tunn och brillant fernissa. Alla kanthörnen, lister och ornamenten rundt omkring hela korgen woro af guten, ciselerad och äkta förgylld messing. Underwägnen, med hjul och fjädrar, war öfweralt förgylld a plusieürs or, och mycket wackert ornerad med Bildhuggare-arbete: at således hela Wagnen sammansatt gjorde en Effect, som både uti konst och pragt näpligen lärer hafwa sin like.

Hwad sjelfwa Korgen af denna Phaeton beträffar, så war den, med alt sit wackra arbete, förfärdigad af Kongl. Hof-Skatulmakaren, Hr Georg Haupt, som så wäl wid detta som flere andra arbeten har wisat de bästa prof på flit och utmärkt bemödande, at öfwerträffa de största Mästare uti Ebenisterie, som hitintills warit kände både uti Frankrike och annorstädes, samt äfwen pryder dermed vårt Tide-hwarf, jämtø flere store Mästare af Swenskt blod uti andra ädlare konster, som giöra Nationen heder, Utlänningen upmärksam, och den tillwäxande Swenska ynglingen förnögd, at kunna finna och lära det inom Sweriges Landa-mären, hwad han tilföre knapt med mycken möda och kostnad har kunnat winna och hämta från Utlänningen.

Gösta Malmberg.